Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 167. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 20-го ЛИПНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 167. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, JULY 20, 1921. — THREE CENTS

ПЕРЕСЛУХАННЄ В СПРАВІ СТРАЙКУ В МІНҐО

СПРАВА ВЖИВАННЯ ЮНІЙНИХ ФОНДІВ.

ВАШІНҐТОН, 16. липня. — Перед комітетом сенату для розслідження страйку в Мінґо виступав С. Ф. Кіні, один з провідників страйкарів, і заявив, що півтретя міліона долярів, котрі Союз Майнерських Юній (Юнайтид Майн Воркерс оф Америка) видав на страйк углевих робітників від початку страйку, не видано на купованнє рушниць та набоїв, як се говорять властителі копалень, але на запомоги для страйкарів, живучих в таборі з шатер.

На довгі допити зі сторони адвоката властителів копалень запитуваний постійно відповідав, що всі закиди властителів копалень неправдиві. Величину видатків пояснив він тим, що Союз Юній мусів удержувати не мене, як 11 тисяч майнерів та їх родини від початку сього довгого страйку.

НАСИЛЬСТВО ПІДЧАС СТРАЙКУ.

На запит сенатора Стерлінґа, чи страйкуючі майнери вживають насильних средств, страшення або погроз, щоби наклонити неюнійних робітників прилучитися до страйку, відповів, що не вживають. „Союз Майнерських Юній не держиться такої політики".

„А що ви робите з юнією, що пустилася на таку дорогу?" — питає далі сенатор.

— „Викидаемо її зі Союза", відповів Кіні.

СУСПІЛЬНА ПРОҐРАМА ЮНІСТІВ.

Підчас своїх зізнань сказав Кіні, що робітники є управнені до повної суспільної вартости вугля, ними витвореного.

На запит адвоката властителів копалень пояснив Кіні, що він розуміє під тим, що робітник повинен дістати все майно, що робітник витворив, по відтрученню біжучих видатків, видатків на перевіз та оправдане винагородженнє для властителів землі і другої власности, вживаної при продукції. Се не значить відобраннє приватної власности її властителям.

ОПИС БИТВИ В МАТЕВАН.

Опісля другий свідок Сид Гетфілд, начальник поліції з Матеван, описував битву, в котрій він брав участь і за котру він засідав на лаві обжалованих.

Майор міста Матеван видав був, — так розказував Гетфілд,—варант на арештованнє усіх детективів Болдвина-Фелтса, котрі прийшли до міста викидати з компанічних домів страйкуючих робітників. Гетфілд пішов доручити варанти детективам і арештувати їх. Алберт Фелтс, провідник детективів, заявив на се, що він має варант на арештованнє Гетфілда. З того вивязалася кровава битва, в котрій погибло на місци 7 людий з банди 13 детективів.

СТАНОВИЩЕ ВЛАСТИТЕЛІВ КОПАЛЕНЬ ПРОТИ ЮНІЙ.

ВАШІНҐТОН, 17. липня. — Підчас нинішного переслухання перед комітетом сенату для розслідження страйку в Мінґо, заявив Ґері Голмстед, представитель властителів копалень, що вони далі будуть противитися орґанізованню робітників в юнії. Він закидав Союзови Майнерських Юній, що він ломить контракти з властителями копалень та без причини викликує страйки. Він закидав також юніям, що вони нельояльні супроти Америки, та вбивають підчас страйку урядників, жовнірів і поліцію.

НОВИЙ РОЗПОРЯДОК В ІМІҐРАЦІЙНІЙ СПРАВІ.

ВАШІНҐТОН, 17. липня. — Іміґраційні власти видали новий розпорядок про виконуваннє закона, обмежуючого число нових іміґрантів.

Як відомо, уряд Злучених Держав не визнав ще цілий ряд нових держав в Европі, бо він не признав ще розпаду декотрих старих держав. В наслідок сього декотрі іміґранти уваажються за инчих підданих і горожан, як їх можуть уважати іміґраційні власти Америки. Так, приміром, Злучені Держави не признали ще умови межи аліянтами та Румунією, котрою аліянти віддали їй Бесарабію; через те всі іміґранти, що приїзджають до Америки з румунськими пашпортами, все ще рахуються за Росіян. Подібно горожани Латвії, Литви і Естонії, котрих Злучені Держави також ще не визнали. Зате територія Британської Імперії поділена на ріжні краї і іміґранти з кождого краю числяться осібно.

ГУВЕР ВЗИВАЄ КУПУВАТИ ВУГЛЄ ТЕПЕР.

ВАШІНҐТОН, 17. липня. — Секретар торговлі Гувер видав публичну пораду, щоби тепер купувати вуголь на зиму, бо тепер ціни, через загальний застій в промислі, низькі, а в осени, як бизнес поправиться, вуголь може подорожіти.

СКАНДАЛЬНА АДМІНІСТРАЦІЯ КОРАБЛІВ ВИХОДИТЬ НА ВЕРХ

ВАШІНҐТОН, 17. липня. — Алберт Ласкер, новоіменований голова Мореплавської Ради Злучених Держав (Юнайтид Стейтс Шипинґ Борд) був у президента Гардинґа на конференції і предложив йому справозданнє зі стану адміністрації кораблів, належачих до сеї Ради.

Стан адміністрації кораблями після сього звіту має бути просто страшний. Минувшого року ся Рада мала зужити 380 міліонів державного гроша, з чого 200 міліонів долярів розтрачено без ніякого зиску для держави. Ціле предприємство було ведене нездарно, навіть книги не були ведені як слід, так що з них не можна набрати поняття про стан підприємства.

Президент Гардинг мав бути дуже непримно вражений звітом Ласкера, котрий іде завтра з тим звітом перед спеціяльний комітет сенату.

ПРОҐРАМА АМЕРИКИ НА БУДУЧІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН, 18. липня. — На проектований міжнародній конференції в Вашинґтоні, американська делеґація буде домагатися передискутованя слідуючих точок її політичної проґрами: 1) територіяльна ненарушимість Хин, 2) будучність Росії з спеціяльним підчеркненем поворотною прилученя до неї прибалтійських держав, які відірвалися від Росії самовільно і яких суверенність непризнана Америкою, 3) принцип вільної торговлі в відношеню до Хин, 4) справа мандату на острові Яп і справа заряджування підморським кеблом, що знаходиться на тім острові, 5) справа поділу давних німецьких кольоний, 6) докладне означенє в міжнароднім праві поняття „мандат", який має означати собою не виключне ужиткованє, лише загальний заряд, повірений котрійсь з держав, 7) недопустимість фортифікованя територій, обнятих мандатом взагалі а спеціяльно на острові Яп.

Від сих проґрамових точок американське правительство не відступить навіть в тім случаю, коли-б не вдалося осягнути одної думки під сим зглядом з боку представників других народів.

РАДИ ПОЧТОВИХ СЛУЖБОВИКІВ В АМЕРИЦІ.

Ґенеральний постместер Гейс апробував плян орґанізовання почтовими службовиками і робітниками своїх рад (кавнсилс) місцевих і національної, з усіх Злучених Держав. Національна рада має складатися з виборних представників усіх почтових службовиків і робітників. Щоби вона могла сейчас почати свою роботу, на перше зібраннє, поки буде вирішений спосіб виборів і представництва, мають бути закликані усі предсідателі і секретарі почтових орґанізацій та тимчасові представники незорґанізованих. Рада має збиратися що місяця в Вашінґтоні та разом з представниками Почтового Департаменту обмірковувати умови праці по почтах і положеннє службовиків та питання почтової служби, транспорту, почтових поїздів і кораблів і таке инше.

В кождім місті має бути зорґанізована місцева почтова рада, зложена з місцевого постместра і представників листоносів, почтових клерків та инших ґруп службовиків. На Вашінґтонській почті така рада має бути вибрана вже сего тижня.

Ґенеральний постместер Гейс заявив, що сподівається по такій орґанізації скорого улучшення американських почт, в послідних часах дуже занедбаних; зібрання самих почтовиків можуть поправити відносини на почтах богато швидше, як се можна зробити законодатними реформами або бюрократичною дорогою.

АМЕРИКАНСЬКОМУ СЕНАТОРОВИ ПОДОБАЄСЬ РОСІЯ.

РИҐА, 17. липня. — Іскрова телеґрама одержана тут від американського сенатора Френса, який перебуває тепер в Росії, подає, що сенатор є вельми вдоволений з подорожі. Сенатор Френс сподіється повернути до Риґи коло 23. липня

ЗНИЩИЛИ ЦИБУЛЮ.

СТАКТОН, Каліфорнія, — Знищено тут 30 тисяч мішків цибулі, які були зложені в тутешних маґазинах — як кажуть інтересовані купці, тому, що на цибулю нема вже більше запотребовання в сім сезоні.

СОВЄТСЬКА АРМІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ ПРОТИ ВНУТРІШНОГО ВОРОГА.

ЛОНДОН, 18. липня. — З добре поінформованих кругів доносять, що змобілізоване совєтської армії, про яке донесено недавно з Фінлядії, не означає собою можливости нової війни.

Се має служити радше політичним маневром, який має на оці безпеченство центрального московського правительства.

Російський народ цілком певно повалив би комуністичне правительство хочби нині, колиб розпоряджав відповідною силою, тому одинока надія Леніна і його товаришів полягає на удержуваню безпрерывної контролі над армією.

ЛИТОВЦІ НЕ ХОЧУТЬ МИРИТИСЯ З ПОЛЯКАМИ.

ЖЕНЕВА, 18. липня. — Литовська делеґація повідомила Лігу Народів, що не може взяти участи в польсько-литовській конференції, яка мала відбутися в Брукселі. За кілька днів литовська делеґація вияснить, чому була змушена поздержатися від дальших переговорів з Поляками. Загально припускають, що литовська відповідь буде дефінітивним відкиненем залагоди, проектованої і потвердженої Радою Ліґи.

КЕРЕНСЬКИЙ ПРО РОСІЮ І УКРАЇНУ.

Пражська „Трібуна" містить в останніх часах ряд статей про українське і російське питання. В однім із останніх чисел друкує „Трібуна" розмову з Керенським. На його думку формальна ліквідація большевизму наближається. Поворот реакції і монархії виключений, бо селянство, одинока реальна сила, не хоче ні червоних ні чорних опікунів. Основне завдання розвиваючоїся протибільшевицької революції — це поворот до народовластя. „Моя точка погляду — заявив Керенський — зясована: свобода самоозначення народів, федералізм, зєдинені держави Росії — ось мета".

На питання про відношення до України, відповів Керенський, що-б російську Україну вважає він складовим членом російської федерації. На його думку, „сіть закулісових інтриґ буде розірвана першим всенароднім голосованням, яке буде переведене на Україні".

СОЮЗ КАВКАЗЬКИХ РЕСПУБЛИК

Як подає париська ґазета представники урядів Вірменії, Азербейджану, Грузії і Даґестану підписали в Парижі договір-союз для забезпеення кавказьким народам незалежности, демократичного режіму і еконмічного розвитку. Кромі цього в найблищому часі мають бути заключені окремі договори, а саме політичний, військовий і економічний. Військовий союз матиме виключно оборонний характер Союзні держави будуть намаґатися навязатися добросусідські взаємини з Туреччиною, Персією і Росією.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА НА КОНФЕРЕНЦІЇ ПРЕМІЄРІВ.

„Руссniпрес" доносить з Праги: „В поінформованих українських колах надіються, що найблища конференція премєрів займе таке становище в українській справі: Ідея єдиної Росії буде оконечно залишена. Україна буде визнана незалежною державою, так само, як і Східна Галичина. Но при тому Східна Галичина не буде зєдинена з бувшою російською, себто Великою Україною. Великоросія буде включена в сферу анґлійсько німецьких впливів; Велика Україна правдоподібно в сферу американських впливів. Твердять, що ці відомости походять з вповні віродостойних жерел".

АНҐЛІЯ В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

„Куріер Львовскі" з дня 30. червня подає таку кореспонденцію від свого варшавського дописувателя з датою 27. червня „Останнім часами на столах ріжних анґлійських достойників, які цікавляться Польщею, найшовся стіс матеріялів ріжної вартости і рода, дотично Східної Галичини. В звязку з зацікавленням тих чинників та недвозначн висловлюваними опініями представника Анґлії у Варшаві в тій справі, треба сподіватися можливсти певних неприхильних нам посунень, які одначе не будуть могли мати жадного поважнійшого значіння(?!) для тої справи, а тільки відіграють мабуть ролю шахуючого нас чинника в дипльоматичній грі. Ціла акція находить живу підпомогу в махінаціях ріжних українських діячів, які живуть поза границями Польщі, а мають певну можність доступу до аґлійських кругів. Повисша акція повинна бути здемаскована (очевидно!) виказанням політичної (чому не фактичної? — прим. Ред.) вартости матеріялів і зіставлень доставлень повисшими кругами".

САРАНЧА ОПАЛА ОБЛАСТИ ЧОРНОГО МОРЯ І КУБАНІ.

РИҐА, 17. липня. — З Москви доносять тут, що до голодового нещастя прилучилася ще одна пляґа. Страшна саранча опала ґубернії над Чорним Морем і на Кубані, нищучи в страшний спосіб плоди. Зорґанізовано місцеву людність і значну часть армії, щоби нищити саранчу.

В Туркестані знова великі дощі попсували уладження штучного наводнення і здержали всяку комунікацію зелізниць. Туркестанський уряд зажадав помочі від московського правительства.

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ У ЛЬВОВІ

Львівська преса доносить, що Митрополит А. Шептицький передав о. мітр. Олександрови Бачинському всі повновласти як ґенеральний вікарій львівської архіпархії і поза Збруч на епархію каменецьку та київську.

ФАБРИКАЦІЯ РУМУНСЬКИХ ГРОШИЙ В МОСКВІ.

Як доносить букарештенська „Патрія", румунський уряд має докази, що в Москві фальшують румунські банкноти по 1.000 і 500 леїв. Часть їх вже випущено в обіг.

СОВЄТСЬКЕ ПРАВИТЕЛСТВО ПРОСИТЬ АМЕРИКУ О ПОЖИВУ ДЛЯ РОСІЇ

БЕРЛИН, 14. липня. — Премієр совєтського правительства звернувся до Злучених Держав за посередництвом сенатора Френса, котрий перебуває в Москві, щоби Америка прийшла з помочю російському населенню, що примирає з голоду.

Ся вість прийшла до Німеччини з Кавна, столиці Литви.

Один з кореспондентів доносить, що Злучені Держави поінформували совєтське правительство, що Америка є готова розпочати працю несення помочі на велику скалю голодуючим російським масам, під услівем, що будуть російським народом вибрані незалежні представники, які не будуть улягати ніяким політичним впливам а які мають держати контролю над присланою поживою і займуться її розділеннем.

Вістку, що совєтське правительство апелювало до Америки в справі несення помочі голодуючому населенню Росії — опрокинув совєтський міністер заграничних справ Чичерин, як се доносить рижська телеґрама аґенції Асосіейтед Прес з 16-го липня.

Опрокиненнє Чичерина звучить:

„Від нас не вийшов ніякий апель до Америки за винятком радіографічної просьби з боку Максима Ґоркого і Тихона, всеросійського патріярха.

Ми не стоїмо в ніякій звязи з американським урядом, тому не можемо апелювати до Америки о поміч".

Коментуючи вістку, що Злучені Держави згодилися дати поміч, сли в Росії буде установлене конституційне правительство, Чичерин каже таке:

„Ніхто нам не пропонував заведення конституційного правительства в Росії на основі установчих зборів".

Урядовий орґан совєтів „Ізвестія" доносить, що російське правительство видало до всего російського населення поклик в справі несення помочі, голодуючим околицям. Число голодуючих виносить около 10 міліонів голов. Населеннє ґуберній: Самара, Симбірск, Уфа, Астрахан, Царицин, Саратов, Самара і цілого татарського пояса над Волгою не може обійтися без помочі аж до слідуючих жнив.

Сегорічний голод являється великим національним нещастем Росії.

20 МІЛІОНІВ РОСІЯН ГИНЕ З ГОЛОДУ; ТИСЯЧІ ГОЛОДНИХ СЕЛЯН ЗАЛИВАЮТЬ МОСКВУ І ПЕТРОГРАД.

БЕРЛИН, 16. липня. — 20 міліонів людий в околицях Росії, діткнених посухою, примирає з голоду. Люди живляться травою і корою з дерев. Така вість наспіла з достовірного російського жерела до тутешної газети „Фосіше Цайтунґ".

Селяни з голодних околиць громадами розлітаються безнадійно у всіх напрямах, куди очі поведуть. Тисячами прибувають в Москву і Петроград.

Така страшна панує в многих околицях посуха, що в зісохлій землі потворилися великі ями, вода в ставах і річках висохає а листє на деревах спалене. Велике число сіл згоріло.

Щоби ратуватися перед голодою смертю, люди вибивають усю худобу. Однак загальної страшної катастрофи не уникнеться, коли не буде доставлена пожива з заграниці.

РОСІЙСЬКИЙ ЗАКЛИК О ПОМІЧ НІМЦІ ПРИЙМАЮТЬ ЗИМНО.

БЕРЛИН, 18. липня. — Заклик Максима Ґоркого о уділенне помочі голодуючому російському населенню зробило слабе враженнє в Німеччині. Панує загальний погляд, що Німеччина сама не знаходиться в такій позиції, щоби могла помочи другому народови, а колиб навіть була в змозі, Німеччина не може вспирати большевизму, який в головній мірі є відвічальний за лихий збір, бо не дав селянам зерна на насіння і прирядів до праці а також знеохотив селян вічними і безмежними реквізиціями.

Ґазета „Фосіше Цайтунґ" каже, що Німці потрафлять відріжнити, що російський народ і большевизм — се два зовсім ріжні поняття.

„Локаль Анцайґер" пише: Ми не можемо ніщо дати Росії; колиб ми навіть могли, ми не сміємо дати. Російський народ є змушений знести самий безмірні терпіння, яких наніс йому большевизм.

Консервативні німецькі часописи характеризують большевизм як банкрота, котрий кождої хвилі мусить впасти.

Комуністична німецька ґазета Червоний Прапор (Роте Фанс) звертається до німецького пролетаріяту, як одинокої надії Росії в тяжкій хвилі, пишучи: Росія знаходиться на вершку свойого терпіння. Як воно скінчиться годі предвидіти, однак обовязком німецького пролетаріяту подати помічну руку російським товаришам в годині нещастя".

ПРОВІНЦІЯ ОЛСТЕР ХОЧЕ БУТИ НЕЗАЛЕЖНА ВІД ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН, 17. липня. — Візваний до Лондону премієр ірляндської провінції Олстер Джеймс Крейґ відбув з Ллойдом Джорджом конференцію, на якій був присутний також президент ірляндської републики Де Валера.

Одною з найбільших трудностий, які мусять бути усунені, сли має дійти до заведення мира в Ірляндії є справа провінції Олстер.

Президент ірляндської републики стоїть при тім, що в Ірляндії мусить бути один парлямент. Де Валера готовий є признати провінції Олстер право місцевої законодатної інстанції, однак вона мусить підлягати парляментови в Доблині.

Провінція Олстер однак домагається цілковитої незалежности від Доблина і се є власне квестія, яку Ллойд Джордж буде мусів розвязати.

Президент ірляндської републики виходить з сего становища, що Крейґ є представником ірляндської меншости та що всі ріжниці, які заходять поміж більшостю і меншостю повинні бути залагоджені цілим ірляндським народом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

ПОТВЕРДЖУЮЧЕ ЗАПЕРЕЧЕННЄ.

Чичерін, большевицький комісар заграничних справ, заперечує подані в заграничній пресі вістки, що Росія просила Американців о поміч. Телеґрафує він, що се неправда. Росія буцімто Америки о поміч не просила. Як могла Росія просити о поміч Американців, — питає Чічерін, — коли большевицький російський уряд не має ніяких урядових зносин з американським урядом?

В запереченню Чічеріна приходить далі такий уступ:

„Ми (московські большевики) просили Америку о поміч через розіслані по всему світу бездротні телеґрами від Максима Ґоркого і Преосвященного Д-ра Тихона, всеросійського патріярха".

Значить, большевицькі комісарі далі можуть говорити, що большевицькі комісарі буржуазного уряду о нічого не просять. І рівночасно попросили, хоч не самі, але за посередництвом „свого" Максима Ґоркого, „свого" всеросійського патріярха Преосвященного і ще до того повним титулом д-ра Тихона та свого урядового бездротного телеґрафу.

Тепер російський народ знає, що просьба о поміч до буржуазної Америки таки пішла і надія росте на американську буржуазію. А рівночасно большевицький уряд заховав свою непримириму пролетарську лінію, і далі його аґенти можуть голосити дуракам, буцімто большевицький уряд буржуазного уряду о поміч не просить.

Московські комісарі поступили, як та московська дівка, про котру говорить пословиця, що вона й „честь зберегла, і грошенять приобріла".

ЗНОВ ІМІҐРАЦІЙНИЙ ЗАКОН.

Конґресмен Алберт Джансон, з Вашінґтону, предсідатель іміґраційного комітету палати послів, вніс в конґресі новий законопроект про іміґрацію.

Новий законопроект називають „вибираючим", бо основною чертою його має бути вибирание іміґрантів в краю їх походження. Про право приїзду до Злучених Держав будуть рішати не іміґраційні власти уже в Америці, але американські конзулі в краю походження іміґранта. В кождім американськім конзуляті будуть досвідчені іміґраційні інспектори і лікарі, котрі будуть переводити слідство над іміґрантом та оглядати його здоровлє, і після сього рішати, чи дати йому право на виїзд до Америки. Ті всі іміґранти, котрі на думку сих іміґраційних урядників на тамтім боці є бажаними пришелцями до Америки, дістануть візо від американського конзуля і будуть з ним могли приїхати до Злучених Держав. Всі небажані не дістануть потрібного віза і з гори будуть знати, що вони до Америки доступу не мають.

Законопроект сей є вислідом довго підношених домагань зі сторони дослідників іміґраційної справи. Без сумніву він означає певний поступ в порівнанню з тепер обовязуючими законами. На основі сих законів іміґранта випитують і переглядають аж по приїзді до американського берега або до першої пограничної стациї. Через се іміґрант ризикує дуже богато. Він не знає з гори, чи його допустять, чи відкинуть як небажаного. Він виставляється на небезпеку, що втратить що найменче кошта подорожи; найменче, бо сі кошта звичайно значно перевисшають сю суму. Нераз батьки родини продавали всі свої маєтки, щоби роздобути гроша на подорож до Америки для себе і своєї родини, на те лишень, щоби приїхавши до Злучених Держав, застати двері „обіцяної землі" для себе замкненими.

Правда, до переведення в життє сього закона, на случай його ухвалення, треба буде цілої кадри чесних конзулярних урядників, на котрих можнаби спуститися, що вони будуть вірно і віддано сповняти свої обовязки у віддалених від рідного краю країнах. Се одна трудність закона, який може принести велику полекшу тим, що можуть терпіти через нерозумні постанови тепер обовязуючих іміґраційних постанов.

Признаючи корисність сих постанов, треба однак рівночасно висказати жаль, що американські законодателі в сім самім законопроекті не постаралися о се, щоби злагодити ті несправедливости, які показалися зараз в першім тижни обовязуючої сили так званого закона Дилинґгема, котрий обмежує число допустимих іміґрантів. Коли конзулярні власти малиб мати право рішати, чи іміґрант надається своїми моральними, фізичними і політичними зглядами до допущення в Америку, то можнаби так само дати тим урядникам право рішати, чи він також і щодо числа має місце в Америці.

САМОСТІЙНА ЕСТОНІЯ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

З великою заздрістю ми, сини Великої України, поглядаємо не тільки на більші народи, які в останнім часі вибороли собі державну самостійність: навіть такий маленький і недавно ще нікому невідомий нарід, як Естонці, по справедливости викликає нашу заздрість, — розуміється, цілком доброзичливу. На прикладі маленької Естонії ми бачимо, як нарід, свідомий свого „національного „я" і свого права на самостійне державне істнуванне, самими тільки власними силами може перебороти всі перешкоди, якіб вони великі не були, й кінець-кінцем досягти свого.

Естонія лежить понад Балтийським (східним) морем, уздовж Ботнійського заливу, займаючи приблизно такий самий простір, як наша Київщина Людности Естонія числить усього коло 1½ міліон душ. Таким чином, по території й по кількости свого населення Естонія є найменшою зі всіх нових держав, які повстали на теренах бувшої Росії.

Великій державі трудно оборонятися проти сильного ворога через розтягненість своїх кордонів, та малій державі й малому народови се ще труднійше, бо сильний ворог самою своєю чисельністю може роздушити її. Так, прим., сильна Німеччина роздушила в 1914 р. маленьку Бельґію, хоч як та хоробро й зявзято боронилася. Большевицька Росія також насідала на маленьку Естонію цілою своєю силою. Та з сього нічого не вийшло.

Два, півтора року тому большевики мали особливо богато підстав усіми силами підкопуватись під самостійну Естонію. Річ у тім, що утворенне нових Балтийських держав — Лотви, Естонії й Фінляндії — цілковито відрізало Росію від незамерзаючого моря. Чорне море лежить від Росії далеко, й тут треба ще по дорозі переїздити через охоплену повстанцями Україну, а там ще й вихід з Чорного моря замкнений (Туреччина, Греція, Антанта). Північне Крижане море лежить також далеко від осередку Росії й до того ще замерзає. Балтійське море є під кождим оглядом **природним** морським шляхом для Росії, й не даремно Петро Великий так намагався всіма силами саме тут прорубати „вікно до Европи".

Фінляндія, Естонія й Лотва зачинили се вікно перед самим носом у большевицької Росії. Намагалися большевики стукатися через Фінляндію, але тут нічого не вийшло: свого часу помогли Німці, а потім і самі Фіни зібралися з силами й могли вже без страху дивитися на червону небезпеку. Намагалися большевики пробитися до моря, до старих „російських" портів Риги та Лібави, через Лотву, — але тут вони стрінули завзятий опір з боку як-не-як а всетаки 3-міліонового лотишського народу, який до того ще мав і добре війско й богато зброї. Лишалася сама Естонія, наче самою долею віддана на поталу большевикам. Маленька, без війска, без зброї — а там большевикам усміхався Ревальський порт, дуже добре оборудований і до Петербургу найблизчий зі всіх портів Балтійського моря (6 годин їзди).

Так розпочалася боротьба між большевицьким Ґоліятом та естонським Давидом. Коли в падолисті 1918 р. німецькі окупаційні війска були змушені опустити край, так саме як вони були тоді змушені опустити Україну, большевики почали наступати. Що могли Естонці виставити проти насуваючої червоної хвилі? Вони мали один панцирний потяг, цілком розбитий і зруйнований, а ціле їх „війско" складалося з невеличкої жменьки учнів та добровольців під командою полковника Тенісона. Се скидається на казку, але се факт, що отся купка відважних на протязі цілого місяця затримувала наступ большевицьких полків та дивізій. Не маючи ні одної гармати, Естонці кінець-кінцем мусіли піддатись під подвійним обстрілом большевицької артилерії з сухопуття та з моря.

На початку 1919 р. большевики стояли вже не дальше 35 кільометрів від естонської столиці — Реваля. В сі инші міста Естонії — Нарву, Везенбере, Верро, Валх і Дорпат — большевики мали в своїй владі, всюди заводячи свій лад і влаштовуючи кріваві бані для „буржуїв" та „білих". Здавалося, що самостійній Естонії настає кінець...

Та поки згадана жменька Тенісона стримувала й затягувала переможний наступ большевиків, у запіллю йшла горячкова будівнича праця. Провізорична мобілізація стягнула під прапори Естонії кілька десятків тисяч мужів, а з сусідньої Фінляндії також наспіло кілька тисяч добровольців. Так склалося війско майже в 100.000 душ, що правда кепсько узброєне і нужденно забезпечене, але патріотичним духом, національною свідомістю й твердою рішучістю — перемогти або вмерти.

Хоч большевики мали на естонськім фронті 55 дивізій своїх найкращих війск, проте вони під натиском новозформованої естонської армії дуже скоро мусіли податися назад. На протязі лише двох тижнів цілу північну Естонію було очищено від большевиків. На півдні опір большевиків тривав довше, але й тут большевики мусіли нарешті податися.

Вигнані за межі Естонії, большевики проте не заспокоїлися й не дали спокою й Естонії. Ціле літо й осінь большевики мали досить роботи на Україні з Денікіним, а під Петербургом — з Юденічом. Управившися з сими двома ворогами, большевики з новою силою кинулися на естонський фронт. Тодішні бої під Нарвою прославилися на цілий світ. Люде, які на власній шкірі зазнали цілу світову війну, казали потім, що Нарва — се північний Верден. Та під естонським прапором билися не банди авантюристів і погромциків, як під прапорами Денікіна й Юденіча: тут билися національно-свідомі демократи, які мали перед собою чисту й високу мету — самостійність рідного краю. І вони перемогли, а большевики були змушені формально визнати Естонію й заключити з нею мир.

У справі заключення миру з большевиками Естонія також була першою державою, яка на се зважилася. Цілий світ був тоді проти большевиків, і здавалося, що коли маленька Естонія заключить з ними мир, то цілий світ обернеться проти неї. Та естонські політики резонно міркували: коли цілий світ пальцем не ворухнув, щоб допомогти нам у нашій боротьбі, то що нас тепер обходить, чи той світ хоче чи не хоче, щоб ми мирилися з большевиками. І дійсно, під час найстрашнійших боїв під Нарвою анґлійські та французькі офіцери тільки похожали собі коло естонських позицій, навіть не думаючи допомогти зброєю чи військовим знарядєм, а коли в Дорпаті почались естонсько-большевицькі мирові переговори, то естонські делеґати спокою не мали від сих панків: один казав „миріться", другий казав „не миріться"... Естонія пішла своєю дорогою, а далі виявилось, що її слідами пішли й другі держави: Лотва, Фінляндія, Литва, Польща.

Яке тепер внутрішне становище Естонії? Знаходяться чорні круки, які не віщують їй довгого віку й кажуть, що рано чи пізно маленьку Естонію зїсть або большевицька або майбутня монархічна чи демократична Росія. Та з Богом ніхто контракту не робив і ніхто не знає навіть того, який буде завтрішній день сьогодняшних великих держав. А тимчасом скоро минає вже другий рік естонської самостійности, естонська торговля цвіте, фінанси поправляються, великі держави визнали Естонію і „де факто", і „де юре", естонський мужик **законно** дістав потрібну йому землю й спокійно на ній працює. Як нам, великому й богатому народови, ще далеко до сього ідеалу!

Берлін, 20. червня, 1921.

Радянин.

Вячеслав Будзиновський.

ФЕНІЇ УКРАЇНИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

(Конець).

До старинних Феніїв України світова війна добавила велику силу нових героїв і жертв української думки державної. Тих нових Феніїв дала Україні кожда галицька громада, майже кожда галицько-українська родина. До розгрому Росії кождий галицький Українець, що доброхіть боровся в рядах австрійської армії, боровся свідомо за державну волю України. З вибухом світової війни в р. 1914 жаден галицький Українець не сумнівався, що на случай розбиття Росії центральними державами, вислідом війни буде велика вільна українська держава, хоч покищо, без Галичини. За те не сумнівалися, що Галичина буде відділена від Малопольщі і дістане автономію. Лише в надії на такий вислід війни український народ Галичини станув непохитним муром при осередних державах і під прапорами Січових Стрільців вислав до бою доброхіть необовязаних до військової служби. На всіх фронтах найліпше держався український жовнір. Найстрашніший був фронт італійський: Карст, Ісонцо, Пява. Австрія держала його жовніром виключно українським. Там погиб майже весь цвіт українського народу, бо Галичани надіялися, що з побідою Австрії і Німеччини воскресне вільна українська держава. Як би не тота надія, то українська мужва була би робила так, як робила мужва чеська, котра цілими полками, з розвиненими хоругвами і з музикою переходила до противника Австрії. Причина, котра галицьким Українцям казала проливати кров за Австрію, зробила, що всі, в сій війні погибші Галичани, то Фенії України.

Можливість висліду світової війни в напрямі надій Українців затрівожила нашого спреждевічного ворога. Він і цісар Франц Йосиф рішилися використати війну, щоби український народ добити. Кинули в австрійську армію клич, що всі Українці зрадники і треба їх вигубити. Вернули страшні часи Яреми. Замість битися з Москалями, австрійська армія, ідучи за вказаннями наших приятелів, мордувала Українців: кулею, баґнетом, стричками і голодом та тифом в таборах інтернованих. Галичани далі стояли за Австрією, бо гадали, що так погибші в боях, як і вимордовані Австрією є ціною за відбудову української держави. Отже й всі жертви світової війни — то Фенії України. За українську державність погибли безперечно тоті, що лягли в послідній польсько-українській війні. Всі ранені, що лишилися на побоєвищах та померли з упливу крови, голоду і морозу, бо наступаючий ворог нарошно не забрав їх до шпиталю; всі ранені добиті лютим зьвіром; всі в часі транспортів і в таборах нарошно заморожені, заголоджнеі, закатовані кнутом і вимордовані тифом, то десятки тисячів Феніїв України. Одні були жертвами віри Галичан в відбудову української держави. Другі, виховані в українській традиції історичній, не пішли за хамськими апостолами повного черева і лжедемократизму, але, не ждучи, чи Україна наділить їх землею і чи взагалі заплатить їм за патріотизм, пішли у бій за волю землі цілого народу, за честь імени своєї нації.

Чи також імена послідних Феніїв України погибших і закатованих за її державну будучність мають пропасти в забуттю Чи всі їх геройства і муки використані в дальшій боротьбі знов мають змарнуватися не бі за вільну Соборну Україну? Чи знов колись якийсь новий Желябов буде мати право глумливо спитати нас „Україно, д етвої Фенії?!" щоби від якогось нового Драгоманова знов не дістати відповіди?!

І тепер, хоч завзяттє християнських місіонарів потахло, їх віра робить дальші поступи, наколи инші віри тратять звільна, але постійно ґрунт під ногами. Чи своє поширенне в часах перших, в часах найбільших успіхів і утреваленне здобутих теренів християнізм завдячує головно, а може й виключно своїм доґмам, своїй головній думці, основній ідеї? Чи може, попри доґм християнство має ще щось таке, що притягає до него сильнійше, ніж правди віри, узмисловляючи їх? Чи апостоли християнства, голосачи правди віри, не послугуються чимсь таким, що тоті правди робить зрозумілими і людий приковує до них?

Щоби на сі питання відповісти, зберім в нашій мисли все те, що нам в християнськім світі і взагалі в діяльности апостолів християнства насамперед і постійно впадає в очі. Отже... На яку лиш церкву глянемо, бачимо хрест, котрий нам пригадує, що Ісуса замучили за тоту думку, яку він голосив. Увійдемо в церкву, то зараз, при самім вході бачимо — розпятого Ісуса. В котрий бік глянемо, очі наші зупиняться на хресті; з Ісусом або без него. Сама служба Божа є славословленнєм (ґльорифікацією) мученичої смерти Ісуса. Бачимо похорон, попереду несуть хрест. Те саме при кождій процесії, при кождій релігійній церемонії. Кожду молитву християнин зачинає і кінчить роблячи на собі знак котрий йому пригадує мучеництво Ісуса. Ідемо християнською стороною, то бачимо скрізь, при дорогах, при хатах, в хатах, на кладовищах — хрести, хрести, хрести. Мукам і смерти Ісуса присвячені окремі свята, празники. Кождий місіонар зачинає від того, як і Ісуса мучили, защо і нащо він дав себе закатувати... Коли все те нераз уявимо собі, то чи годні ми подумати, що таке поширенне християнства булоби мислиме без мученичої смерти Ісуса, без культу Божого мученика і його мучеництва?! Найзавзятійший клерикал і вчений в доґмах, що знає спосіб думання непросвіченої людини, як не хоче з фанатизму збрехати, скаже, що ні!

Помічною силою при поширюванню і гартованню християнської думки є ще цілий леґіон мучеників і мучениць християнства і їх культ як святих. Їх фіґури і образи в церквах і хатах, на медаліонах і в книжках, оповідання про них в „житіях святих", їх культ в церковних відправах, молитвах і піснях причиняєся до поширення і уґрунтовання християнства і загартовує людий в християнстві так, що не лиш апостоли і місіонарі, але й звичайні вірні ішли за свою віру на смертельні муки. Непоборимою офензивною силою християнства і силою консервуючою його здобутки, є, сказатиб культ історії християнської думки, культ геройсько-мученичої традициї християнства.

Хто свідомий того, що дає силу слову пропаґандистів християнської думки; хто був свідком, якто Чехи, Мадяриі і Поляки історичною традицією, на добавок прикрашеною, і культом вигаданих героїв національних свої маси народні зробили непоборимими потугами національними; хто знає, через що у нас національна думка не заснула вічним сном, і прийшло аціональне відродженнє, той повинен також знати, що ми годні би зробити нашою несфальшованою і не прикрашеною традицією історичною. І ми повинні зрозуміти, що тоті наші герої, що вже від соток літ лежать глубоко в сирій землі; що тоті могили, котрі вже плуг зорав і по котрих вже слід загинув, можуть бути в руках живучого покоління збруєю сильнійшою, ніж такі новітні гавбиці і моздірі, як знесенне домовоклясового податку, молочарські спілки, або хоч би й парцеляція сконфіскованої від панів землі. Лише вони, як їх видобудемо з могил, з забуття, зможуть народну масу національно просвітити в часі дуже короткім, та дати їй силу, яка муситьі розбити мури нашо тюрми.

Основа нашої нації етноґрафічна. Але на наше щастє вона покриваєся основою історичною з часів нашого самостійного життя державного і пізнійшої боротьби за відбудову тої державности. Державчися етноґрафічної основи, та опираючи на історечних традиціях і оживляючи ними наші національні стремління, дістанемо найсильнійшу підойму в наших змаганнях до того, до чого мусить іти кождий народ в ціли обезпечення свого економічного і культурного життя: до власної самостійної держави.

Боротьба за нашу будучність державну не скінчена. Перед нами ще велика і тяжка робота. Але, маючи за собою досвід, і знаючи які проґалини в дотеперішній роботі завинили неудачу, ми повинні сі проґалини виповнити. Підготовляючи нову баталію за державу, нам треба доцільно виховати нове поколінне. Виховуючи його для України, удармо не в струну користолюбивости в людській вдачі, але в струну пожертвовання. Виховуймо не пажерливу безрогу, що лежить на дні людської душі, лише серце. Возьмімся негайно до очищення нашої бувальщини з фальшу і калу, яким його обліпили чужі історики; розженім туман, яким окутали її нащі лжедемократи і політичні блазни. Перед очі народу поставмо старинних і новітних Феніїв України такими, якими вони були; як і защо боролися, як і защо вмирали. Культ мучеників за нашу думку національну зробить для України те саме, що для християнства зробив культ мучеників думки християнської. Економічну роботу і економічну політику робім, щоби народови було дбре. Попри те, цілком окремо і самостійно научім його шанувати героїв минувшини; мучеників, що боролися за волю рідного краю, не надіючися дістати за се ні дешевої соли, ні поділу ґрунтів, дістали кулькою в серце, або покінчили на палях. Лише таким способом освідомлений не схрунить. Піде за державною мрією, хоч би знав, що з того буде мати матеріяльну страту. Коли прийде слушний час, покине жінку й діти, сінокоси, оранку і — аґрарну реформу. Не піде, як се сталося в рр. 1918-9 за гаслом „дітий дідьчого порону", що з фронту відтягали людий робити „аґрарну реформу" і спричинили розгром. Тоді Україна встане, бо тоді український патріот не обмежиться на самім співі: „йшли діди на муки, підуть і правнуки. За наш край життє своє дамо!"

СЕ І ТЕ.

Чому не сказати явно?

Нарікає пан Бориско в дописі, що „Свобода" вчепилася його за те, що він правди хоче. І пише пан Бориско, що його за те чіпають, що він не писав, що на Україні селянам діється гірше, як колинебудь досі діялося.

Так каже пан Бориско, що за те його бють. Як той вовк в казці, що побитий людьми, не казав, що його бито за крадежи та рабунки, а казав, що його бито за те, що в нього вовна сіра.

Пана Бориска бито за те, що він писав своїм читачам, що селяни в Росії та на Україні вдоволені, тоді, як самий Ленін і другі большевицькі лідери признавали, що вони невдоволені, і як большевики заводили ріжні реформи, силкуючися селян вдоволити.

Коротка память.

Нарікає далі пан Бориско, що його за то бють, що він не вихвалював Петлюри.

Значить, наша ґазета сама не вихвалює Петлюри, а малаби дорікати панови Борискови, що його не вихвалює. Зрештою, були часи, що пан Бориско хвалив Петлюру. Він певно забув, але люди тямлять.

Не мав Бориско клопоту а найшов собі австрійську конституцію.

Дорікає знов пан Бориско, що його чіпають за те, що він не величає Петрушевича.

Ми ніколи не домагалися від пана Бориска, щоби він величав Петрушевича. Пан Бориско повинен зрозуміти, що одна річ не величати, а друга річ писати, що Петрушевич конституцію для Галичини взяв від небіжки Австрії. Можна критикувати конституцію, се ми всі повинні робити, але критикувати її чесно на те, щоби її поправити. Критикувати за те, що вона зовсім така, як конституція небіжки Австрії, бо вона має президента, і 4 віцепрезидентів, і міністрів, іменованих президентом, і послів, вибираних на 5 літ, може хиба людина, яка крайно нічого не знає про політичне життє бувшої австрійської монархії, або подла людина, яка се знає, але уважає усіх своїх читачів за дураків, які сего не знають і дадуться здурити. До котрої ґрупи належить пан Бориско, ми не бралися рішати. Ми лише вказали на його ґазетярські засади.

Пан Бориско повиненби своїм читачам сказати, защо його чіпають редактори „Свободи", а опісля або відкликати ті всі дурниці, що понаписував, або доказати, як що він може, що се він має правду, а не „Свобода".

Місто сього пан Бориско лається, як пяниця, видумує на редакторів „Свободи", що лише прийти може на його голову. Невжеж пан Бориско думає, що лайкою на редакторів „Свободи" можна доказати, що австрійська монархія була република з президентом, з 4 президентами і послами на 5 літ вибираними? Як пан Бориско так думає, то ми його лайці не дивуємося; певно ні один розумний чоловік не подумає так, як пан Бориско.

Брехня не просвіта.

Як видно з редактовання пана Бориска, він любить містити все, що має повно лайки.

Ось недавно помістив він „поясненне", підписане паном Мирославом Січинським. Пишеться в сім повнім лайки „поясненню", що редактори „Свободи" на спілку з членами Українського Народного Комітету, зібравшися на засіданню в готели Пенсилвенії, рішили розвязати Федерацію Українців.

Таке „поясненне" містить пан Бориско, хоч він міг запитатися хочби пп. Крайківського та Ленчицького, урядників Українського Робітничого Союза, які були на згаданій нараді від імени Уряду сеї орґанізації, і довідатися, чи правда то, що редактори „Свободи" з членами Українського Комітету постановили розвязати Федерацію Українців. Якби пан Бориско був поспитав, то він певно бувби довідався від своїх урядників, що на нараді, на котрій говорено про Федерацію Українців, не було ані редакторів „Свободи" ані членів Українського Народного Комітету, а були лише самі представителі урядів запомогових орґанізацій, навіть без своїх редакторів. Пан Бориско мігби був довідатися, що внесенне про Федерацію не ставив ані жаден редактор „Свободи" ані член Українського Народного Комітету, але власне урядники, представляючі Український Робітничий Союз. Пан Бориско певно бувби довідався від сих урядників, що наради не постановляли розвязувати Федерації, як се пишеться в „поясненню", але що вони висказали своє бажаннє, щоби з огляду на добро народної справи і запомогової та політичної акції дотеперішні дві політичні орґанізації звинули свої аґенди. Пан Бориско довідавбися також, що ніхто з урядників не відзначався ніякою спеціяльною злостю супроти Федерації Українців, прихильностю до Комітету та обі орґанізації трактовано на рівні. Пан Бориско мігби був довідатися, що внескодавці мотивували своє внесеннє тим, що коли мовляв дві згадані орґанізації далі будуть вести свою роботу, то з того вийде лише одна велика кириня. (Що представителі Українського Робітничого Союза мали слушність, се власне доказує „поясненне" пана Січинського). Се все мігби був пан Бориско довідатися від урядників власної орґанізації, а тоді, як він мігби був на місци пришпилити брехню, як що він уважає се проти ґазетярської етики брехню містити. Місто сего пан Бориско поквапно містить усе, що має повно лайки і брехні.

З ПЕКЛА ПОЛЬСЬКОЇ НЕВОЛІ.

Польська провокація.

Зі Львова доносять, що в усіх сторонах краю, а головно на Підкарпаттю, розносяться слухи про приготовлені дивізії анґлійських і українських військ в Карпатах, які мають вмашерувати до Галичини. Такі вістки без сумніву розсівають Поляки на те, щоби опісля мати нагду до арештів і знущань над українським населенням. І дійсно такі масові арешти відбуваються, головно на провінції. Багато околиць залито військом і поліцією. Українська преса вся без виїму остерігає українське громадянство перед нерозважними виступами і взиває до спокою і зимної крови.

Польонізація української православної церкви на Волині.

Для спаралїжування акції українського епископа на Волині в Дубні, Поляки іменували зараз обік в Кремянци епископом уродженця Московщини Дионізія, який йде рука в руку з польським воєводою на Волині. Одначе, як виходить з вісток української преси, наше православне духовенство на Волині держиться дуже добре, проти польонізаторських заходів Польщі виступає, править богослуження і проповідує на українській мові. Поляки знову відповідають найбрутальніщими актами насильств на церкові управи і пр. Ось вавари!...

На Холмщині.

„Глос Народу" краківський клерикальний щоденник, орґан вищої римо-кат. ґієрархії в дописі „З холмської землі" втішається, що в православній холмській катедрі резидують вже Єзуїти, що унія на Холмщині не має іняких основ, що українське православне населення молиться по польськи і т. п. Одночасно напад римо-кат. людности, підбуреної воюючими ксьондзами, на церкву в Спасі представляється так: „Багато галасу в українській і польській лівій пресі викликала справа святині в Спасі. Католицьке населення Спасу і околичних присілків, маючи до костела в Холмі кільканайцять верств, внесло подання до міністерства освіти і релігійних справ з просьбою о віддання йому давної уніятської церкви, замкнутої з війни. Мотивовано просьбу не тільки тим, що та церква була колись власностю українських Василіян, але й тим, що католики мають в селі величезну перевагу. Підбурене попами православне населення зажадало церкви для себе. Уряд зволікав з вирішенням, а тоді польське населення на власну руку отворило церкву.

Арештування в Станиславові.

З краю доносять: Перед кількома днями арештувала державна поліція в Станиславові і вивезла до Львова професора станиславівської української ґімназії д-ра Грицака. Арештовання се викликало велике враження в Станиславові, бо вправді проф. Грицак в політичним життю не брав ніякої участи, але яко знаменитий математик, взірцевий професор і чоловік незвичайно чесний і характерний тішився в місті великим поважанням. Се вже третий раз арештовано його. Першим разом пересидів кілька місяців в Домбю, опісля у Львові, а тепер знов у Львові.

В Срийщині.

Дня 10. червня ц. р. в полудне приїхав до села Лисятин, стрийського повіту, відділ польської державної поліції з трома офіцирами поліції і почали робити ревізію в хаті Василя Дармохвала. По ревізії в хаті, яка одначе не принесла їм бажаного успіху, пішли на поле цего господаря і залізними прутами рили засіяне поле і чогось шукали. Розуміється, що і там не найшли нічого. Рівночасно арештували двох других господарів і відставили на пстерунок поліції.

Лемківська республика.

В Новім Санчи відбулася дня 10-го червня ц. р. розправа проти др. Ярослава Качмарчика, адвоката в Мушині, о. Дмитра Хиляка пароха в Ізбях і Миколи Громосяка селянина з Криниці. Акт обжалування закидує підсудимим, що вони хотіли в 1918 — 1919 роках відірвати Лемківщину від Польщі і прилучити її до галицької держави. В тій ціли вони проголосили лемківську республику. На розправі обжалувані заявили, що порахунки між москвофілями і Українцями є внутрішньою справою нашого народу в Галичині та, що і досі ніхто Сх. Галичини Полякам не віддав. Відносилися підсудимі до польського населення гуманно, що ствердили також всі покликані на розправу свідки. Обжалованих увільнено. Поляки знов скомпромітувалися і показали свою шовіністичну нахабність.

Знов інтернують.

З Сяніччини пишуть: Дня 12. мая арештувала жандармерія в Команчи Івана Гірняка з Загіря, котрий хотів перейти чехо-словацьку границю, щоби там найти собі роботу. Арештованого, якби не знати якого злочинця, відведено до Сянока, де замкнено його спершу в поліційних арештах, а по тижни переведено до арештів судових. Рідні не позволено з ним бачитися. Вкінці удалося довідатись, що справу Гірняка відіслано до Намісництва у Львові. Відпоручник У. Т. К. інтервенїював у відносного референта, одначе безуспішно, бо Намісництво зарядило інтернування Гірника, як небезпечного для польської держави.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА В ТАБОРАХ ІНТЕРНОВАНИХ.

I.

Нудна, сіренька, одноманітна обстановка, в якій мимоволі опинилося українське вояцтво, здавалось би могла до щенту зруйнувати духовне життя українського лицарства, підірвати його моральні сили, і кинути в прірву розпуки і зневірря. Одначе коли ми ближче придивляємось до життя оцих напів увязнених людей, то переконуємось в цілком протилежному. Опинившись за дротами, полишене саме собі, призабуте казацтво наше розвиває кольосальну енерґію, скеровану в бік захисту себе од найстрашнійшого ворога — деморалізації. Ріжні прояви духовного життя таборів, спілки захисту рідної мови, національні гуртки, вистави, лекції, орґанізація кооперативних закладів, ні тільки як матеріяльне жерело для задоволення своїх культурно-просвітних потреб, але і як зразок самоохорони в боротьбі з визискувачем-спекулянтом, являються найкращими проявами здорового духа наших героїв, але чи не найбільш характерним показчиком загартованости цього духу є таборова журналістика.

Відірвані від світа, позбавлені можливости мати систематичну інформацію од свого уряду та брати активну участь в громадському життю еміґрації, інтерновані вояки-громадяне знайшли вихід з цього становища у виданню великого числа таборових журналів. Реєстр цих журналів сам собою говорить про ту ріжнобарвність думок й настроїв, які панують серед військових, і свідчить про високий культурно-громадский настрій нашої армії.

Наводимо тут сей реєстр.

Калішський табор.

„Око", — літературно-гумористичний журнал. Видає ініціятивна ґрупа Н дивізії. Журнал великого розміру, 20—26. стор. Ціна не виставлена. Вийшло 16 чисел з малюнками. Друкується журнал на шапіроґрафі.

„Сич" — сатирично-гумористичний журнал. Видає ініціятивна ґрупа N дивізії 24—28 стор. з малюнками. Вийшло 2 числа. Ціна не виставлена. Друкується на шапіроґрафі.

„Залізний Стрілець" — ґазета N дивізії. Вийшл 27 чисел. Друкується на шапіроґрафі. Видає культурно-освітній відділ. Ціна не виставлена.

„За дротом". Казацький тижневник, видає видавнича секція т-ва „Просвіта" школи підстаршин 3 дівізії. 12 сторінок. Ціна не зазначена. М. Каліш.

Олександровський табор.

„Зірниця" — часопис кооперації культури й освіти. Таборовий журнал. Вийшло 6 чисел 30—60 стор. Ціна 15—30 марок. Видається на шапіроґрафі з багатьома малюнками. Редактор Липовецький.

„Нове Життя" — неперіодичне видання. Ґазета N стрілецької дивізії. До 39 числа видавалась на шапіроґрафі, а з 40 на американській друкарській машинці. Видає культурно-освітній відділ. Ціна 5 марок.

„Характерник" — журнал карикатур N стрілецької дивизії. Видає культурно-освітній відділ 12—14 стор. Друкується на шапіроґрафі. Вийшло 6 чисел. Ціна не виставлена.

„УКРАНСЬКИЙ СТРІЛЕЦЬ" — військово-культурний часопис N стрілецької дивізії. Видання культурно-освітнього відділу. Друкується в друкарні. Вийшло 2 числа 24 стор. Ціна 4 марки.

„Окріп" — сатирично- гумористичний журнал. Видає культурно-освітній відділ N стріл. дивізії 20—24 стор. Вийшло 6 чисел, Багато малюнків. Ціна 25 марок. Редактор Левицький.

„Гримаса" — летучий таборовий журнал. Видає ініціятивна ґрупа N дивізії. Вийшло 1 число. Редактор Левицький.

„Комар" — гумористично-сатиричний тижневик. Видає культурно-освітній відді N дивізії. Вийшло 1-ше число, яке було сконфісковане. Ціна 100 марок.

Ланцутський табор.

„Наша Зоря" — літературно-військовий тижневик. Орґан незалежної думки. Видає культурно-освітній відділ табору. Вийшло чисел. Друкувався на шапіроґрафі, а нині на друкарській машині. Ціна 25 марок.

„Будяк" — журнал гумору та сатири. Орґан партії Б. К. В. (Бий куди влучиш). Видає культурно-освітній відділ табору.

Вадовицький табор.

„Запорожець" — літературний журнал N дивізії. Видає культурно-освітній відділ. Друкується на шапіроґрафі. З малюнками. Ціна не виставлена.

„Аванс" — політичний журнал. Видає ініціятивна ґрупа. Вийшло 6 чисел. З малюнками. Друкується на шапіроґрафі. Редактор Гавришко. Ціна не виставлена.

„ЖАЛО" — сатиричний журнал. Друкується на шапіроґрафі. Ціна не виставлена.

„Запорожська думка" — часопис запорожського культурно-освітного відділу. Виходить двічі на тиждень, в середу й неділю. Ціна 5 марок. Друкується на друкарській машині. Редаґує колеґія.

Ченстохів.

„ДУМКА" — інформаційний орґан Війська Запорожського. Друкується на друкарській машині. Вийшло 10 чисел. Ціна окремого прим. 5 марок.

„Колючки" — сатирично-гумористичний журнал. Орґан незалежної думки. Друкується на ротаторрі. З малюнками. Вийшло 6 чисел. Ціна 50 марок.

Петроків.

„Тернистий Шлях" — літературний журнал N. дивізії. З малюнками. Друкується на шапіроґрафі. Редактор Козловский.

Як бачимо, продукція досить велика.

Наведені цифри дають цілком правильну картину стану таборової журналостики та досить яскраво малюють духовне обличчя наших військових громадян.

На шляху до здійснення свого бажання обмінюватися думками за допомогою друкованого слова військові журналісти переборюють силенну силу технично-друкарських трудностів. Майже всі журнали і часописи друкуються шапіроґрафським способом. Се не може не відбиться на зовнішньому виглядові журналу, а також на його тіражові. Пересічний тіраж 40—50 примірників. Деякі часописи завдяки енерґійним заходам своїх видавців почали видаватися друкарським способом, при чім друкарня являється власністю видавців. До таких щасливців між иншим належать 1) „Наше Життя", що почало друкуватися на машині з ч. 39. Се дало йому змогу перетворитися з неперіодичного на періодичний журнал; 2) „Наша Зоря" і „Будак", що друкуються станком з „власної фабрики". 3) „Колючки"; четвертою числа почали виходити літоґрафським спобом.

II.

По за тим всім з зовнішнього боку таборові часописи виглядають як найкраще. Більшість з них відбита після написання оріґінала на машинці. Де-які писані рукою. Майже всі ілюстровані.

З радістю констатуємо, що серед нашого козацтва чимало є справжніх талантів художних. Деякі таборові журнали ілюстровані прямо таки з яскравим артистичним смаком. Ілюстрації виконані переважно манерою графічною, себто одною з найтруднійших художніх манер.

Особливу увагу звертають на себе артистичним виконанням малюнків такі журнали як „Колючки", „Аванс", „Окріп" „Запорожець". Карикатури дуже влучні, зарисовані смілими штрихами, рухливі.

Тут треба також зазначити, що дотеп переважно у всіх наших таборових журналах витриманий в пристойній мірі, не пересоляний, влучний та натурально веселий. хоч иноді і помічається усмішка терпковата.

Гарно виконані вінети, иноді дуже майстерно, дечасом з кількох штрихів віє рідним мотивом, лірикою щирого сердечного суму.

Дивившися на них і пригадуєш давні — давні часи, коли який небудь книголюб просижував довгі години, прикрашуючи роскішними везерунками книжку, од руки писану для науки собратії своєї. Багато настрю і почуття вложено в ці малюнки і, не зважаючи на всі дефекти шапіроґрафського способу друку, будять вони в душі читача відповідні думки, утворюють відповідні настрої.

Все це свідчить про сильне естетичне почуття нашого народу, котрий у всяких обставинах, скрізь і завше зберігає оту свою рису національного естетизму і часто рятується нею від деморалізуючих впливів голоду, злиднів та лихоліття.

III.

Чим жи живе і про що думає наше вояцтво? Відповідь на це знаходимо в рясному і багатому змістом літературному матеріялові.

Богато уваги забірає у нашого вояцтва його внутрішнє таборове життя. Культурно-просвітня робота, кооперативне гуртування, спорт, питання чисто шлункового характеру і інформація заповняють найбільше шпальти таборових журналів, і коли пильно вчитуєшся в ці, здавалося б, такі буденні, прозаічні дописи та міркування над своїми злиднями, мимоволі звертаєш увагу на загальному тенденцію всіх цих писань.

Якесь особливе благородство вчувається в них, бажання, скромно відзначити позітивні моменти цього життя і навпаки запятнувати все неґативне, що понижує „нас як українців", що суперечить почуттю „нашої національної гідности". Осе змагання до підвищення ревеня почуття національної єдности являється загальним прапором для всієї таборової літератури. Де які журнали виходять і під спеціяльними гаслами. Ось, наприклад, Наша Зоря" виходить під гаслом: „Українці всіх напрямків єднайтеся", а „Залізний стрілець" під гаслом: „Маєш шаблю в руці — ще не вмерла козацькая мати".

Багато місця займає і белєтристика. Головним сюжетом для неї являються військові подиї з часів визвольної боротьби. Скілько захвату, щирости та елеґійного суму в цих коротенких малюнках бурхливого життя останнього часу, скілько яскравих моментів зазначено скромними авторами, — активними учасниками цієї боротьби. Перечитуєш їх, і яскраво встають перед тобою героїчні епізоди визвольної боротьби українського народу, повні почуття національної свідомости і виконаного обовязку перед зневоленою чужинцями батьківщиною.

Не мало і віршованого матеріялу. Трапляються вірші і високого художнього значіння. Взагалі таборова література дає змогу виявитися молодим —незнаним літературним силам, які безперечно загинулиб в умовах непривітної дійсности і тим самим виконує поставлені собі завдання, які так сформульовані в передовиці „Запорожця" ч. 1.

„Невдачі, які зустріли ми не своїм шляху, породила в багатьох з нас зневірря, кинули в душу зерно одчаю, паралізували нашу думку і ведуть до занепаду багатьох талантів.

Молоді сили, від яких Вітчина чекає ще богато праці, опинились перед магичним: — а Завтра"?

Щоб розворушить думки, не дати духовно загинути молодим силам і уможливити працю на літературній ниві, культурно-просвітний відділ війська запорожського вирішив заснувати орґан „Запорожець".

Такі або анальогичні завдання ставив собі майже кожний з таборових журналів, і коли перечитуєш їх, то переконуєшся, що завдання сі виконуються як найкраще. Ми бачимо, що таборі живуть повним громадським життям. Ні одно явище нашого національно-державно-політичного життя не залишається без обговорення його на сторінках таборових журналів. Рада Республіки, Універсали, відозви, партійні суперечки, ріжні крізиси та демісії викликають живе зацікавлення серед „задротяних" громадян. Змістовні міркування висловлюють таборові публіцисти і безперечно виховують свою аудіторію в дусі глибокого патріотизму і свідомого, критичного відношення до державних справ. Але це не прислужництво, не лакейство перед тими чи иншими політичними чинниками. Це й не глузування. Ні, це здорова, хоч ча[illegible]ми і не милосердна, критика ріжних моментів нашого розтарараханканого несприятливими умовами державного воза.

Найбільше уваги звертають на себе своїми публіцистичними статтями „Наша Зоря", „Нове Життя", „Військова Думка", „Запорожець". Багато уваги забірає також і питання реорґанізації нашої армії. Всі таборові журнали спиняються над ним, висловлюючись за необхідність реорґанізації її на принципах військової науки. Про політику в армії ніхто й не говорить. Навпаки, найрішучіще одкидається всяка думка в цьому напрямку. Армія мусить бути цілком аполітична, — ось загальний льозунґ таборової журналістки, але армія не мусить бути сліпим знаряддям в чиїх би то не було руках — ось загальна вимога нашого вояцтва.

Свідоме свого громадського і національного обовязку, наше козацтво прагне того, щоб до нього ставилися як до найактивнійшого громадянина, що бореться за свою національну державу, яку можуть допомогти йому вибороти лише національно-певні керовники („Н. З". ч. 10 — 11. До армейських настроїв").

На прикінці треба відзначити ту велику бадьорість з якою дивиться вперед, на майбутнє, наш інтернований громадянин — вояк. Вслухуєшся в сі настрої і шкодуєш, що технични умови друку не дозволяють ширше розповсюдити нашу таборову літературу, особливо серед нашого цівільного громадянства. Таке поширення безперечно сприяло би піднесенню бадьорости і твердости в настроях наших цівільних кол, що більш піддаються провокаційній роботі ріжних платних і безплатних плоткарів.

Приходиться також з великим жалем ставитись до того, що тіж умови друку не захищають нашої таборової літерату д скорого знищення. Цілком погоджуємося з автором статті „Святого" „Нового Життя". „Н. Ж." ч. 39, написаної з приводу виходу першого числа (39) часопису з під друкарського станка. „Серце з жалю стискається, коли подумаєш, як широкі колеса заточують наші таборові видавництва; — пдумаєш, ще із всього цього за короткий ас і сліду не останеться. Всі писання виблїднуть і не дочекаються навіть того часу, коли пильний історик діждеться хвилі спокою і візьметься за історію наших важких, а разом і великих днів.

Треба було-б серіозніще задуматись над криком культурної людини — автора наведених рядків — і щиро подбати про те, щоб ці писання, щоб ся душа нашої армії не виблідла а була захована для майбутнього історика. Се наш громадський і національний обовязок.

М. Литвицький.

(„Українська Трибуна").

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗАПОМОГОВА АКЦІЯ НЮАРСЬКОГО КОМІТЕТУ.

ПОМОЖІТЬ П. Т. СТАРУХОВИ!

I.

П. Тимотей Старух перед кількома місяцями віднісся до американських Українців з просьбою о матеріяльну поміч, виказуючи крайно прикре положення своєї родини, спричинене головно його тяжкою недугою, набутою в російській а відтак польській тюрмі. „Комітет Злучених Товариств Помочі Україні в Нюарку" вислав для п. Т. Стараху $26.00 через Земельний Банк Гіпотечний у Львові. По одержанню грошей п. Старух прислав письмо, в котрім він межи иншим пише:

Лист Ваш з 9. квітня 1921, я одержав 30. квітня в саму великодну суботу. Се була для мене і моїх нещасних дітий несподіванка і велика радість, що дорогі наші Брти за далеким морем не забули на нас. Вмене прямо інший дух вступив, не тому, що одержую грошеву підпомогу, але тому, що кохані наші Браття в Америці не забули на мене...

...За ту щедру підпомогу складаю Хвальному Комітетови, всім Членам і Жертводавцям щиру і горячу подяку а особливо дякують мої нещасні діти дорогим Землякам за той дар і підпомогу. Я за ті гроші куплю зараз корець жита за 6,000 м. а корець ячменю за 4.000 м., а за решту тих грошей дещо дітям хоть старі убрання і обувя ся поправить, бо бідаки крайно обдерті і босо ходять...

Дорогенькі Браття! Дуже тяжко і лячно для мене на старість жебрати, но Бог видить і добрі люде знають, що я невинен нічого, що я упав жертвою тої небувалої війни. Я помагав тисячам людий у всяких нещастях, я ніколи не шукав за богацтвами, але бувем матеріяльно до мого селянського стану і мої діти забезпечені, але жорстокі вороги зрабували мені все моє майно і моє здоровле. Я нині тяжко хорий з опухлими ногами і з частими вибухами крови і плютем крови в крайній нужді кінця мого віку доживаю...

...Я прошу Хвальний Комітет, єсли зможете, якусь місячну підпомогу мені уділяти занім то нещастє скінчиться, може пізнійше, коли буде якийсь конець зроблений з тою Галичиною буду міг дістати яку посаду в якій канцелярії, бо тепер якбим хотів старатися о посаду пси бити в Бережанах, то би мені не дано. **Дуже прошу** будьте ласкаві якої матерії на убраннє для дітей, троха полотна і шкіри на обувє переслати, бо тут не годенся докупити.

Тимотей Старух.

З письма видно, що одинока надія на поміч для п. Старуха — се американські Українці і тому звертаєсь він до нюарського комітету о сталу місячну запомогу. Нюарський комітет мимо найлучшої волі сього бажання не годен сповнити, бо завданнем комітету є розділювати свої фонди для помочі численних крайових інституцій і давати по можности поміч иншим одиницям, які находяться в такім самім скрутнім положенню, як і п. Старух. Зрештою справа п. Старуха не повинна бути виключно справою Нюарського комітету, ані якогобудь иншого місцевого комітету. П. Старух є загально народним діячем, його заслуги простягаються на весь український загал, його теперішні терпіння спричинені службою томуж загалови і тому поміч п. Старухови. — се обовязок всего загалу. Нюарський Комітет вельми радо сповнює свій обовязок, який в части на него припадає, висилаючи дальшу запомогу в сумі $25.00. Се природно справи не полагодить сповні. Звіти виказують, що досі післана поміч п. Старухови — є дуже незначна. Тому Нюарський Комітет на своїм засіданню з дня 22-го червня 1921. постановив звернутися до американського загалу, щоби негайно посилати жертви на сю ціль.

Важним є також, аби сі, що післали або будуть посилати свої датки для п. Старуха, подавали звіти в „Свободі" для перегляду сих посилок. Тим, що не знають, як посилати гроші, радимо висилати через Амерікен Експрес Ко. чеками до Земельного Банку Гіпотечного, Підвале Ч. 7, Львів, Східна Галичина, з припорученнем, щоб банк сі гроші вислав на адресу: Тимотей Старух, Бережани.

II.

ПОМІЧ УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРОВИ В ГАЛИЧИНІ!

При тій нагоді Нюарський Комітет звертає увагу американського загалу на другу важну справу — а се українського театру. Про його критичне положенне зайве тут розписуватись. Ся справа була порушувана в нашій пресі, вказуючи що театр продовжує свою діяльність коштом скрайної матеріяльної нужди — голоду і холоду українських артистів. Значінне укр. театру для розбудження, піддержання і скріплення національної свідомости грало кольосальну родю в минувшині, тим більше під теперішню хвилю. Тому в інтересі самої суспільности є піддержати істнованне свойого театру. Що Українці в Галичині не в силі сього зробити, се зрозуміле, але може і повинно подбати наше громадянство в Америці, аби театр як найхоснійше сповняв свою службу для добра народу. Нюарський Комітет дає почин до дальшої запомоги, ухвалюючи тимчасову жертву в сумі $25.00 і рівночасно взиває всі наші організації, ратункові комітети, драматичні і співацькі організації, щоби вони з фондів, призначених на патріотичні цілі, жертвували в части на Український Театр в Галичині.

Поквітовання Земельного Банку Гіпотечного.

Одною з найбільших перешкод, що здержує наших людий від складування даток на старий край — се непевність, що гроші не дістануться в руки тих, що дійсно помочі в краю потребують, або що їх не обернуть на призначену ціль. Покликуючись на деякі минувші досвіди, противники запомогової акції в Америці послугувались тим арґументом вельми ревно, з наслідками дуже шкідливими для потребуючих помочі в старім краю. Для запевнення тих людий, що мають сумніви, боязни і пр., що до чесноти запомогової акції, Нюарський Комітет просить редакцію передрукувати деякі поквідовання і розділ гроший Земельним Банком Гіпотечним, на якого руки Комітет висилав і висилає свої жертви до старого краю.

Ч. 2765 2934|5| 4132

Львів, 13. мая 1921.

Поважаний Комітет Злучених Товариств Помочі Україні
Newark, N. J., U. S. A.
на руки предсідателя Василя Кузіва,
165 Liberty St., Bloomfield, N. J.

Повідомляємо вічливо, що одержані при ц. письмі з 2. квітня два чеки а се чч. 1875343 на долярів 30 — і 1875344 на долярів 26 — ми зреалізували а рівновартість в квоті Мп. 43.120 вислали як слідує:

1) п. Тим. Старухови, б. посолви за дол. 26 .... 20.020 Мп.
2) Українській Бурсі в Сяноці за дол. 15 .... 11.550 Мп.
3) Українській Бурсі в Новім Санчи за дол. 15 .... 11.550 Мп.

Разом ...... 43.120 Мп.

З високим поважанням
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
Спілка Акційна у Львові.
Л. Рожанський.

Львів, 23. мая 1921.

Ч. 1983|22931|4353

Поважаний Комітет Злучених Товариств Помочі Україні
до рук: Rev. Basil Kusiw,
165 Liberty St., Bloomfield, N. J.

Повідомляємо вічливо, що присланий при ц. письмі з д. 25|II ч. 1874635 на долярів 600 ми зреалізували, а його рівновартість по струченню стемплів виплатили ми після Вашого припоручення:

Мп.

1) Українській Захоронці у Львові до рук п. Марії Федакової за дол. 100 .... 74.000
2) Сирітському Захистови для воєнних сиріт до рук о. Леонтія Куницького за дол. 100 ... 74.000
3) Фонд вдів і сиріт по жовнірах української Армії за дол. 100, до рук д-ра Студинського. 74.000
4) „Рідній Школі" у Львові за дол. 100 .... 74.000
5) Самаританській Секції при Укр. Горожанськім Комітеті у Львові за дол. 100 для бездомних укр. інвалідів 74.000
6) Українському Горожанському Комітетови (Самаританська Секція) яко поміч укр. політичним вязням за дол. 100 74.000

В прилозі залучуємо 3. посвідки і остаємо з високим поважанням
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
Спілка Акційна у Львові.
Л. Рожанський.

Отсим кінчимо наше частне справозданнє і взиваємо Нюарських Українців до дальших жертв на старий край.

ЗЛУЧЕНИЙ КОМІТЕТ ПОМОЧІ УКРАЇНІ В НЮАРКУ:
Василь Кузів, предс.

ДР. ІВАН СМІТ,
лікар-Українець, з офісом під ч. 327 E. 17-th St., New York, N. Y., отсим повідомляє своїх пацієнтів, що перебудова його будинку вже покінчена і він є знов в змозі уділяти їм всяку медичну і хірурґічну поміч, як попередно.

З поважанням
Др. Іван Сміт.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЕСКЕГОНІНГ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231, повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 24. липня, в гали Федя Фирка під ч. 310 Катавіса стр. Проситься, щоби всі члени явились, бо є важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Ю. Литвинець, предс.; Р. Чолій, секр.

ПОДЯКА

Я низше підписаний отсим складаю щиру й сердечну подяку У. Н. Союзови, а особливо Головним Урядникам за уділену мені запомогу з фонду убогих в сумі $75.00. Не меньшу подяку складаю і Урядникам та членам нашого відділу, за їх правдиву і братню любов зглядом мене, що так щиро старалися і ще стараються в моїй недоли. Дорогі Родимці в Шікаґо і околиці! До Вас я апелюю з правдивою любовою: Прозріть на очи та оглянътеся кругом себе, де є правдива поміч та братня любов, а зверніть особливу увагу на се примірне братство, котре так щиро старається о своїх добрих членів, та зглядом Вашої власної користи, щоби забезпечити себе і свою родину. Ви повинні вступати як найчисленнійше до нашого братства і до У. Н. Союза, а певно не пожалуєте! У. Н. Союзови желаю як найкрасшого успіху як в членстві так і матеріяльно. — **Данило Петрик**, член 259 відділу У. Н. Союза в Шікаґо.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклику).

Ціна одної стрічки 10 центів.

DETROIT, MICH.

Заходом **Спів. тов. Бояна**, відограється **в неділю, дня 24. липня 1921 р.**, в парохіяльній гали при Кліперт Евеню прекрасне представлення **ДІВОЧІ МРІЇ**, траґі-комедія в 5 діях а в 6 відслонах, зі співами і танцями Семена Ковбеля. Режисер: Василь Запотічний. Дірігент: Андрей Стисловський. Вступ звичайний. Початок о годині 7.30 вечером. Ся штука ґрається перший раз в Дітройт, тому проситься всіх прийти на се гарне представлення як з Дітройт так і з околиці. 66-68
КОМІТЕТ.

TRENTON, N. J.

Бр. св. Петра і Павла, від 245 У. Н. С. устроює **ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК в неділю, 24. липня с. р.** на фармі в Morrisville, Pa. Дуже близенько з Трентон, тільки перейти через міст! Початок о годині 10-ій рано. Вступ для мущин 35 цнт., для женщин 25 ц. Запрошуємо місцевий Український Хор зі своїм священиком і дірігентом, як також оба товариства від Народної Волі і всіх щирих симпатиків. Прийдіть громадно відітхнути свіжим воздухом і забавитись гарно. Знаменита музика буде приґравати в зеленім саді під широкими яблунями. За добру забаву ручить
67і69 КОМІТЕТ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФАРМИ!

НА ПРОДАЖ в гарнім гірськім положенню 186 акрів фарма, дім на 10 румів, вода і синк в хаті; 25 коров, 5 ялівок, 2 бугаї, 4 коні; всі рільничі машини, інджай на 6 коний сили, циркулярка до різання дров, пів тоновий трок, 2 вози, 2 боги, 4 саний, 500 цукрових дерев, івенорейтор до роблення сиропу і цукру. За два роки спродано за $7.755 молока. Ціна за все $12.000. $5.000 готівки а решта на догідні сплати. Адреса: J. C. STEIN BROS, Andes, N. Y. 67-68

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

1) 66 акрів, в тім 40 акрів орної землі, решта ліс і пасовиско, добрі будинки, 3 милі від міста, близько церкви. Ціна $3000, половина готівкою, решта на сплату. 2) 40 акрів фарма з будинками, з цілим засівом; 4 корови, 2 коні, кури, свині; зі всім за ціну $2900. Коли хочете купити добру фарму, пишіть на адресу: MICHAL WATRAL, R. E. D. 3, Edinboro, Pa. 67

ФАРМИ ЯКИХ МАЛО!

Фарма 205 акрів, 14-кімнатний дім, стодола і инші забудовання, 15 коров, 5 ялівок, 1 бик, 3 коні, 5 свиний, 250 кур, автомобіль і всякі господарські машини, миля до міста. Ціна $6.000, готівкою $2.000. 66-70

Фарма 70 акрів, 9-кімнатний дім, стодола і инші забудовання, 8 коров і одна ялівка, 1 бугай, 2 коні, 150 кур, одна миля до міста. Ціна $3800, готівки $1300.

Маєм ще і инші фарми на продаж. Звертайтесь до:

M. PISARKO & S. POKUTNY,
406 E. 5th Street, New York City.

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ!

Дорогі Родимці! Хто хоче уникнути кризи безробіття і не тратити заощадженого гроша, то найліпше зробить коли купить фарму. А коли рішитесь купити фарму, то старайте удатися до людий Вам знаних або до людини досвідченої і совісної, до такого котрий якраз хоче Вам помочи, а не обманути як роблять другі в сій околици, на що маю факти. Таксамо старайтеся купити з доброю землею, будинками і худобою, а не купувати гори, мокляки і т. д. Отже хто має намір купити фарму, то на се найліпша тепер пора, бо можна добре оглянути яка земля і який плід дає.

200 акрів доброї землі, з того є до 15 акрів ліса, решта всьо під плугом; 16 коров, 10 ялівок, 3 коний, кількоро малих безрогів, велике стадо кур, добрі будинки і богато знарядів до оброблення фарми; близько школи і міста, при твердій дорозі. Ціна за усьо $8400, вплати $4000.

86 акрів доброї землі, з того є до 10 акрів грубого ліса, добрі будинки, 8 коров, 2 коні, безроги, кури, усі тульса потрібні до фарми, близько міста. Ціна за усьо $4500, вплати $2200.

Маю 50 инших фарм, меньші і більші, яку хто собі жадає купити, тільки пишіть яку фарму Ви хочете і скілько маєте на вплату, а я Вам на то дам відповідь. А коли їдете до кого, то вступіть до мене а переконаєтеся. Пишіть по докладнійші пояснення а я Вам опишу куда і як до мене заїхати. Хто купить через мою пораду, то ніколи не пожалує. Адреса: ОЛЕКСА ГАДЗ, Lee Center, N. Y. 67-68

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів дaесь відповідний опуст. Дворазове оголошенне з 5 стрічок $1.00.

Пошукую свого стрієчного брата **ВАСИЛЯ КОШІЛЯ**, з села Каролівки, повіт Заліщики, Галичина. В 1908 р. перебував в Northampton, Pa. Хтоби о нім знав або він сам, нехай зголоситься на адресу: NYKOLA KOSZIL, P. O. Neffs, Ohio. 67-68

Пошукую своїх кревних **ВАСИЛЯ ПАЛАМАРЧУКА**; жени його з дому Демчук з Грушки, пов. Тлумач, Гал. Мають перебувати в Арґентині. Зволять зголоситись до: KAROL SLOWIK, 52 Center St., Clifton, N. J., North America. 66-67

ПОТРІБНО нам около 200 людий до роботи при рухомих образках. Хто хоче дістати ту роботу, най зголоситься під ч. 511 E. 12th St., около 6-ої год. вечером, рум 16, L. G. KUKLEWSKI, New York, N. Y. 66-68

Пошукую **КІНДРАТА** і **МИКОЛИ ГУРА**, з села Гнилиці, повіт Збараж, Галичина. Маю лист від їх сестри Мотри Гура. Хтоби знав їх адреси, прошу голоситись на мою адресу: REV. JOHN PALEY, P. O. Box 236, Colchester, Conn. 65-67

ХТОБИ знав з Українців майнерів місце, де потрібно коваля, або гелпра, прошу повідомити мене: JOHN BAGAN, 3191 Davis St., Youngstown, Ohio. 65-67

ДЯКОУЧИТЕЛЬ з добрим тенорoвим голосом глядає посади. Уміє провадити і виучити хор. Також добре учить діти, уряджує театральні представлення і концерти і все те, що входить в обсяг дякоучительський. Ласкаві зголошення слати на адресу DIAKOUCZYTEL, c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 65-67

СТЕФАН ЦІНЕВСЬКИЙ, Українець, інтернований в Ченстохові, радби відшукати свого батька Франка Вашинського і свого брата Антона, котрі оба жили в Ню Йорку около 18 літ. Хтоби знав сі особи, або вони самі, зволять зголоситися до бюра через котре шукаючий пошукує їх: INTERNATIONAL Y. M. C. A. HOSPITALITY SERVICE, c/o C. G. Dalianis, 347 Madison Ave., New York, N. Y. 67-68

Пошукую свого швагра **МИКОЛУ СМАНКО**, родом з Галичини і його жену а мою сестру Марію Гончар, з Орлова, Шариської столиці. Вони перебували в Нюбурґ, Н. Дж., 128 Mill St., тому 7 років. Сманко мав бути членом У. Н. Союза. Прошу швагра і всіх, котрі його знають, щоб помогли мені і донесли чи моя сестра ще жиє. Моя адреса: MIKE HONCZAR, 324 Wall St., Elizabethport, N. J. 66-67

РЕСТАВРАНТ НА ПРОДАЖ

барген, добрий бизнес і в добрім сусідстві. Мусить спродати з причини виїзду з міста до 25-го липня. Голоситись до: B. TOMASZEWSKI, 600 Third Ave., Brooklyn, N. Y. 62-67

НОВІСТЬ З ДАЛЕКОГО СХОДУ.

До Книгарні У. Н. Союза в Ню Йорку прислано книжки-календарі на 1921 рік під заг. „Нова Україна". Є се виданне Секретаріяту Української Далекосхідної Крайової Ради.

На кольорованій, дуже гарній вінетці зазначено: „Календар на рік, а розуму на вік". І справді зміст книжки є дуже цінний і пожиточний не на рік але, як не на вік, то всеж таки — на літа.

Хто цікавиться рухом і долею Українців, повинен сей календар купити. Там знайде всі важнійші інформації про рух і життє на Далекосхідній Україні; там є богато цінних інформацій загально українських, цілого світа, богато практичних економічних і суспільних вказівок, а й велике число ілюстрацій і фотоґрафій важнійших діячів наших з цілої України.

Книжка дуже цінна змістом а й немала обємом. Коштує $1.00 враз з посилкою. Замовляти треба скоро, бо число примірників не велике.

Тай календар старокраєвий „Запорожець", виданне др. Кирила Трильовського, батька наших „Січий", голови Боєвої Управи У. С. С., є інтересний і цінний. Коштує 40 цнт. Хто його ще не має, нехай спішиться зі замовленнем, бо ось-ось вже розійдеться.

І календаря „Просвіти", який продається по 75 цнт., не богато вже у нас примірників. Спішіться зі замовленнем! — А книжка дуже цінна.

Замовлення і гроші слати на адресу:

UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,
30 East 7th Street, - - - - - - New York, N. Y.